

OPONENTSKÝ POSUDEK

Jméno rigorozantky:	Mgr. Michaela Trčková
Téma práce:	Podmíněné odsouzení
Rozsah práce:	332 291 znaků včetně mezer
Datum odevzdání práce:	2. 11. 2022

1. Aktuálnost (novost) tématu

Téma, které si rigorozantka zvolila, je tématem, které lze označit za dlouhodobě aktuální. Podmíněné odsouzení je nejčteněji ukládanou trestněprávní sankcí, kterou lze označit již za sankci tradiční. Jeho koncepční postavení v neustále se rozrůstajícím katalogu trestů v českém trestním zákoníku se však stále vyvíjí, v aplikační praxi zdaleka není prosté problémů, a i v posledních letech lze vysledovat významné zásahy legislativního charakteru, kterým se rigorozantka podrobněji věnuje. Předmětem kritiky z pohledu laické i odborné veřejnosti se podmíněné odsouzení stává především v rovině jeho nadužívání, obzvláště v případech, v nichž dojde k recidivě. Zejména ze strany veřejnosti je pak namítána nepřiměřená mírnost takového potrestání. Naopak zase nepřiměřená tvrdost v případech přeměny tzv. řetězených podmíněných trestů vedla i k zakotvení nového znění § 39 odst. 4 tr. zákoníku. Významnou roli pro vhodné a účelné ukládání i výkon sankcí nespojených s přímým výkonem odnětí svobody pak hraje Probační a mediační služba (která se však pro dosažení kýženého cíle potýká s nedostatečnou personální i finanční vybaveností). Celkově tak jde o téma velmi vhodné k průběžnému zkoumání v odborných pracích, neboť jeho pojetí *de lege lata* i *de lege ferenda* podléhá neustálému vývoji, přitom má v aplikační praxi dalekosáhlé důsledky.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Náročnost tématu závisí ve velké míře na zvoleném způsobu jeho zpracování. Obecně lze označit za téma obtížné. Při širším pojetí by se v něm měla spojovat zejména znalost hmotněprávní problematiky ukládání trestů obecně z hlediska vymezení účelu trestu, zásad jeho ukládání i stanovených pravidel pro výběr druhu trestu a jeho výměry (která je sama o sobě rozsáhlá a velmi náročná, zejména na abstraktně konkrétní představivost u zpracovatelů bez praktických zkušeností) při zohlednění specifik tohoto druhu trestu a následně i otázek procesních souvisejících s jeho výkonem. Při žádoucí zahraniční komparaci se pak tyto požadavky na znalosti do značné míry uplatní i ve vztahu ke srovnávané právní úpravě. Při konkrétnějším, praktičtějším zaměření, které otevřeně zvolila rigorozantka v této posuzované práci, je třeba velmi dobrá znalost zejména trestního procesu, aplikační praxe i vedlejších zákonů, přičemž by z textu mělo jasně vyplývat zohlednění zásadních obecných souvislostí.

S ohledem na předpokládaný omezený rozsah rigorózní práce nelze očekávat komplexní zpracování všech souvisejících problémů ani možných pramenů, a je proto na rigorozantovi, jak k široce pojatému tématu přistoupí.

Rigorozantčin způsob zpracování vychází podle všeho především z jejích zkušeností z aplikační praxe. Vedle četné judikatury (Ústavního soudu i obecných soudů všech stupňů, v níž ovšem nerozlišuje rozhodnutí publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu), vlastních zkušeností, však neopomíná ani jiné odborné prameny a vychází vedle tradičních učebnicových a komentářových zdrojů i z monografií k tématu a z odborných článků v dostatečném množství. Stranou nenechává ani prameny statistické. Učiněná zjištění vzájemně navazuje i konfrontuje. Vhodně a v textu kompaktně kombinuje deskriptivní metodu s metodou analýzy a její následné syntézy jsou veskrze zdařilé.

Zdařile také rigorozantka využila i metodu komparace ve vztahu ke slovenské a německé právní úpravě, kterou neponechala, jak se často nevhodně stává, pouze v rovině deskriptivní, ale

zaměřila se na rozdíly v úpravě v práci řešených institutů z hlediska, zda je považuje za vhodné, nebo naopak za nevhodné inspirační zdroje.

3. Formální a systematické členění práce

Struktura textu je logická, přehledná, systematická a odpovídá vytýčenému cíli rigorozantky. Text po úvodu, v němž rigorozantka vytyčuje cíle a pojetí zpracování tématu, v kapitole první přibližuje historický vývoj právní úpravy podmíněného odsouzení v českých zemích, přechází v kapitolách 2 až 3 k vymezení základů institutu podmíněného odsouzení a jeho účinné právní úpravě, v nichž již průběžně upozorňuje na řadu problémů a zmiňuje například i problematiku tzv. neviditelných sankcí, v kapitole 4 se pak věnuje podrobněji institutu dohledu, k čemuž logicky přiřazuje i výklad k Probační a mediační službě a v závěrečné části kapitoly pojednává o mezinárodní justiční spolupráci ve zkoumané oblasti. Nato předkládá rozbor odpovídající právní úpravy v případě řízení proti mladistvým (kapitola 5). V samostatných kapitolách (a v relevantních dílčích souvislostech) se následně věnuje zahraniční komparaci, a to v kapitole 6 k právní úpravě slovenské a v kapitole 7 k právní úpravě německé. V poslední, sedmé kapitole podrobněji shrnuje v předchozím textu postupně vytyčované problémy a vlastní návrhy jejich řešení, načež práci zakončuje závěrem, v němž řeší především dosažení v úvodu stanovených cílů práce.

Jednotlivé kapitoly jsou přitom logicky systematicky odděleny, zároveň na sebe navazují, napříč celým textem je zřetelný autorský záměr rigorozantky, průběžně jsou předkládány polemiky a hodnocení rigorozantky spolu s návrhy řešení zjištěných problémů, které jsou na konci práce ještě přehledně shrnuty. Text má tedy přirozenou dynamiku, zřetelné pointy a logický vývoj.

4. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle	Rigorozantka si za cíl práce vytýčila zanalyzovat účinnou českou právní úpravu podmíněného odsouzení, upozornit na nedostatky, s nimiž se v té souvislosti praxe potýká, poukázat na problémy tohoto trestu a související úskalí a navrhnout smysluplná řešení <i>de lege ferenda</i> . Takto vytýčeného cíle dostála.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Automatizované systémy na kontrolu plagiátů vykazují výsledky běžné v odborných právnických pracích. Text práce působí kompaktním dojmem, na mnohé informační zdroje je průběžně odkazováno, jsou hodnoceny a s jejich závěry rigorozantka dále v textu pracuje. Napříč textem jsou též uváděny subjektivní hodnocení a názory rigorozantky. Práce tak ve svém celku nevzbuzuje pochybnosti o jejím vlastním autorském přínosu.
Logická stavba práce	Velmi dobrá, text se přirozeně zužuje od obecnějšího úvodu ke konkrétním problematikám, které jsou řešeny komplexně v logické návaznosti.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Rigorozantka v textu na značné množství pramenů, zejména (nikoliv však výlučně) judikatury, řádně odkazuje v přehledném poznámkovém aparátu. V případech některých vyjádřených závěrů (formulovaných kategoricky jako objektivní zjištění) by bylo žádoucí zřetelněji odlišit subjektivní závěry rigorozantky od poznatků a

	závěrů z jiných zdrojů. Rigorozantka v práci využila i cizojazyčné prameny.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Rigorozantka zaměření práce vybrala velice vhodně, zřejmě především na základě vlastních zkušeností, adekvátně zpracovaných odborných informačních zdrojů, sama vytyčovala relevantní problémy, kterými se podrobněji zabírala zpravidla bez nežádoucích zjednodušení. Rigorozantčina analýza je v rámci legitimně vytyčeného způsobu zpracování zaměřeného na aplikační praxi detailní a prokazuje komplexní rozbor tématu.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je na dobré úrovni, v případě většího využití statistických zdrojů jsou užity i přehledné tabulky.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková i stylistická úroveň je velmi dobrá, práce je psána odborně, přitom čtivě a zjevně podlehla pečlivé finální redakci.

5. Vyjádření k práci

Práce splňuje formální i obsahové náležitosti rigorózní práce a veskrze jí lze považovat za zdařilé zpracování tématu, a to i s přihlédnutím k níže uvedeným výtkám, které jsou drobnějšího významu. Obecně považuji za velmi žádoucí, vychází-li rigorozant ze svých praktických zkušeností, s nimiž v textu pracuje, pokud je adekvátním způsobem konfrontuje i se základními teoretickými východisky (což by měl ostatně činit i v aplikační praxi) a dostupnou odbornou literaturou obsahující i oponentní názory. Nutno říct, že to rigorozantka v předložené práci celkově respektuje, výtka (současně doporučení pro potenciální další vědeckou literární činnost) spočívá tak spíše v tom, že by bylo vhodné při formulaci některých kategorických závěrů v práci zřetelněji odlišovat, co jsou poznatky zjištěné rigorozantčinou praxí, případně její hodnotící závěry, a co jsou zjištění opřena o jiné prameny, výzkumy apod., a to kvůli případné diskusi, resp. přezkoumatelnosti textu (např. jako fakt konstatovaný v praxi se často vyskytující nešvar, že soudce ve lhůtě pro rozhodnutí o osvědčení nekoná, ale spis pouze ponechá na lhůtě datované těsně před koncem zákonem stanovené doby – str. 61, ve vztahu k možnostem změny výchovných opatření že praxe ukázala, že zpřísnění podmíněného odsouzení by bylo nepřiměřené – str. 97 apod.).

Celkově hodnotím velmi kladně, že rigorozantka v návaznosti na téma (a zřejmě své zkušenosti, byť nespécifikovala, v jaké konkrétní rovině je získala), velmi dobře nacházela a definovala relevantní problémy, a to i ve více specializovaných oblastech jako je soudnictví ve věcech mládeže či mezinárodní justiční spolupráce, důvodně se také podrobněji a průřezově věnovala roli probační a mediační služby. Plynule k vytyčeným problémům v textu využila zjištění z vlastní praxe i ze zdrojových odborných pramenů a zaujímal k nim subjektivní, vždy alespoň stručně odůvodněné, závěry, polemiky a navrhovala jejich řešení zpravidla adresované zákonodárci, které nebyly zcela odtržené od reality. Jen příkladmo lze zmínit v práci řešenou problematiku „řetězení“ podmíněných odsouzení, význam a obecně otázku četnosti konzultací odsouzeného s probačním úředníkem při výkonu dohledu, sporné, až nevhodné zkrácení maximální délky zkušební doby u mladistvých pachatelů v porovnání s pachateli dospělými, nedostatečně využívaný potenciál evidenční karty řidiče při hodnocení vedení řádného života podmíněně odsouzeného, forem doručování, účasti na veřejném zasedání při rozhodování podle § 83 tr. zákoníku, poměrně aktuální otázku počítání běhu lhůty pro podání stížnosti u některých usnesení vyhlášených za přítomnosti obviněného z hlediska kontroverzní judikatury Ústavního

soudu, role a významu znalců. Ke dvěma posledně uvedeným problémům, které považuji za relevantní k tématu, přeci jen podotýkám, že rozborů rigorozantky jsou poněkud nepřehledné (srovnej např. str. 27, 28, 57, 58 a pár dalších, celkově jde však o výjimky z pravidla celkově odborně, a přitom jasně a srozumitelně vyjádřených rozborů). Ojedinele také považuji některé její kritiky navazující na zkrácený výtažek z judikatury za vycházející z ne zcela adekvátního zjednodušení problému, případně žádoucí komplexnějšího rozboru (např. str. 35, 37), ale i zde se jedná spíše o výjimky z celkově velmi pěkné práce s judikaturou a kazuistikou. V tomto směru občas i její kategorické konstatování, že jde o zjevné opominutí či chybu zákonodárce, by si občas zasloužovalo podrobnějšího rozboru, např. v otázce „nepřípustného“ překryvu některých přiměřených omezení, resp. povinností s některým z druhů trestů. To však může být předmětem ústní obhajoby práce.

Rigorozantka letmo zmínila i další aktuální problémy, jako je například veřejností nyní intenzivně kritizované ukládání podmíněných trestů v případě trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, vzhledem k tomu, že jde o okrajově řešený problém, nevytýkám ani zde jinak tradičně nutnou konfrontaci s účelem trestu, čímž se podrobněji rigorozantka v práci nezabývala, protože, s ohledem na informační bohatost celkového pojetí práce a předpokládaný omezený rozsah práce rigorózní, to nepovažuji za vadu práce (ze stejných důvodů nevytýkám ani absenci obvyklého kriminologického přesahu apod.). Podrobněji se v této souvislosti rigorozantka zabývala vhodností německé právní úpravy ve vztahu k prodloužené době zahlázení odsouzení v německé právní úpravě. I svůj odpovídající návrh *de lege ferenda*, stejně jako řadu dalších, vnáší jako odůvodněný podklad do případné diskuse.

Oceňuji i komparační část, kterou zaměřila zcela v souladu s předchozím textem na konkrétní, související a v ostatním textu řešené problémy. Práce tak netrpí (v těchto ani jiných částech) obvyklým nedostatkem, v němž by některé pasáže byly ryze deskriptivního charakteru bez odrazu v dalším textu, ale celá práce sleduje jasný autorský koncept a má tak přirozený, průběžně pointovaný vývoj.

Posuzovaná práce je tedy způsobilým podkladem k obhajobě, ke které jí tímto doporučuji.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Při obhajobě by rigorozantka mohla podrobněji vysvětlit a odůvodnit v práci vyjádřené kategorické závěry o zjevném pochybení zákonodárce v otázce přiměřených omezení, resp. povinností apod., které se svou podstatou, resp. formulací v zákoně, kříží s některým z druhů trestů [např. podle § 48 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku a další].

V Praze dne 15. 1. 2023

JUDr. Simona Heranová, Ph.D.
oponentka